

Ko e Talanoa 'o Siaso Likifōtī

'I he 1969, na'e fetaulaki ai 'a Siaso Likifooti, ko ha tangata kei talavou 'i Leikesitā, 'Ingilani, mo ha ongo faifekau mei he Siaso 'o Sisū Kalaisi 'o e Kau Mā'oni'oni 'i he Ngaahi 'Aho Kimui Nī. Na'e 'ikai fie tali 'e Siaso 'ena pōpoakī 'i he kamata'angá, ka na'e faifai pē pea kamata ha'ane fakataha mo e ongo faifekau. Hili ia ha māhina 'e tolu 'o e ako'i faka'aulilikī, na'e 'ā hake 'a Siaso 'i ha pongipongi 'e taha mo ha loto-fakapapau na'e mo'oni e Siaso.

Na'e vėkeveke 'a Siaso ke vahevahe 'ene fakamo'oni fo'ou mo e ongo faifekau. Kimu'a peá ne fai iá, na'á na talaange ki ai he 'ikai lava ke ne ma'u 'a e lakanga fakataula'eikī ko ha mēmipa 'o e Siaso koe'uhī ko hono tukufakaholo matakali, 'a ia na'e kau ai 'a e ngaahi kui 'uli'uli hako'i 'Afiliká.

'I ha 'aho 'e taha, na'e talanoa ai 'a Siaso mo ha kaungāme'a ofi fekau'aki mo 'ene ngaahi a'usia mo e ongo faifekau peá ne kamata ako'i hono kaungāme'á fekau'aki mo e Palōfita ko Siosefa Sāmitá. Na'á ne manatu 'o pehē, "'I he'eku fakamatala e talanoa ko iá, na'á ku ongo'i 'oku ou loto-vekeveke ange pea na'á ku ongo'i na'e pule'i au 'e ha me'a kehe ka ne hāsino atu ia 'iate au."

Na'e toe fakapapau'i 'e he a'usiá 'a e fakamo'oni 'a Siaso, ka na'e kei tu'u ma'u pē 'ene ngaahi hoha'a ki he fakangatangata 'o e lakanga fakataula'eikī. 'I he'ene lotua ha mahino lahi angé, na'á ne ma'u e pōpoaki ko 'enī: "'Oku 'ikai fiema'u ia ke mahino kiate koe e me'a kotoa pē fekau'aki mo 'eku ongoongoleléi kimu'a peá ke tauhi pau ki ai. Ko e hā 'oku 'ikai ke ke fakahaa'i ai ho'o tuí 'aki hono tali e me'a kuó ke fanongo mo tukupā ke tuku ki hoku to'ukupú?"

'I hono fakafiemālie'i ia 'e he pōpoakī, na'e tali ai 'e Siaso 'i he fa'a lotu 'o pehē, "'Io 'Eiki, te u fai ia. Te u tali ia 'i he tui. Pea 'ikai ngata ai, 'oku ou fakamālō atu, mālō." Hili ha māhina 'e ua mei ai, na'e papitaiso 'a Siaso peá ne hoko ko ha mēmipa faivelenga 'o e Siaso.

'I he 1975, ko ha ta'u 'e tolu kimu'a 'i he fakahā fekau'aki mo e lakanga fakataula'eikī, na'e fakahaa'i 'e Siaso 'ene tui ki ha 'Otua mā'oni'oni, 'o ne tohi na'á ne tali 'a e fakangatangata "'i he tui, 'o 'ikai ha toe momou." Na'á ne toe pehē, "'Oku ou hounga'ia pē ki he 'Eikī 'oku toe 'i māmani e lakanga fakataula'eikī, mo e kotoa 'o hono ngaahi tāpuakī, mafaí, mo e fatongiá. 'Oku 'ikai fu'u mahu'inga kiate au pe ko hai 'okú ne ma'u pe 'ikai ma'u iá, ka 'oku mahu'inga ange e founga 'oku faka'aonga'i 'aki iá."

'I he 1978, na'e 'ilo ai 'a Siaso kau ki he fakahā ke ma'u 'e he tangata mo'ui taau kotoa pē 'a e lakanga fakataula'eikī (vakai, Fanongonongo Fakamafai'i 2).

"'I he foki 'a Siaso ki 'apí, na'á na talanoa mo Sune he poó kotoa fekau'aki mo e 'uhinga 'o e ngaahi ongoongó ki hona fāmilí. Na'e mafatukituki 'a e liliú. 'I he pongipongi hono hokó, na'e fakanofa 'a Siaso Likifooti ko ha taula'eiki 'i he Lakanga Taula'eiki Faka-'Ēloné. Hili ha māhina 'e ua, na'e fakanofa ia ko ha Fitungofulu pea hoko ko e mēmipa motu'a taha 'o e kōlomu 'o e Kau Fitungofulu 'i he siteikī. Pea hili ha māhina 'e ua mei ai, na'e sila'i 'a Siaso mo Sune Likifooti 'i he Temipale London England, fakataha mo 'ena fānau 'e toko faá" ("Te u Ma'u Ia 'i he Tui").